

Закоханий чорт (скорочено)

Олекса Стороженко

Це насправді оповідання в оповіданні й тому містить кілька оповідачів. Перший із них веде розповідь про себе, свою військову службу та рідкісні моменти перебування в рідних місцях України (в Харкові та околицях). Під час однієї з таких нечастих подорожей в Україну його увагу привертає дід бандурист, який оповідає історію про закоханого чорта, що насправді трапилася з його дідом Кирилом Келепом.

Історія переносить читача на сто років у минуле. Кирило Келеп, на той час молодий запорожець характерник, втративши в бою коня, мандрує степом, шукаючи собі вірного друга. Кирило заблукавши вночі в лісі, заснув: "Сів він собі під кущем підождати, поки зійде місяць, та й задрімав. Аж чує крізь сон—наче хто його тягне..."

Саме у стані такого напівсну Кирило й бачить чорта та відьму і стає свідком розмови між чортом Трутиком та відьмою Одаркою.

Чорт постає в образі козака: "високий козак у кармазиновім жупані, в чорних оксамитових штанях і жовтих чоботях ... такий з нього чуприндир, що кращого не знайти і у коші!". Дівчина-відьма була надзвичайно гарна, такої він ще ніколи не бачив. Одарка не відповідала взаємністю на почуття чорта і той обіцяв їй що завгодно, аби тільки вона одружилася з ним.

Кирило вступає в розмову з чортом, а той вмовляє його засвідчити договір з Одаркою, бо, мовляв, душа Кирила — чиста: "нема найчистішої душі, як у тих гаспидових синів (тобто запорожців); вони живуть по писанію: не водяться з жінками, б'ються з бусурманом і боронять віру православну".

Кирило засвідчує їх договір. Відьма готова бути з чортом, але прагне прощення її душі, бо відьмою вона стала не по своїй волі. Чорту здається це неможливим, але Кирило переконує, що все можливо, адже Бог прощає того, хто кається.

Кирило закохується у відьму й вирішує допомогти врятувати її душу. Кирило обдурюючи чорта, переконує його відвести Одарку до пустельника, який лише один може допомогти жінці. Чорт, нічого не підозрюючи, дає згоду — за умови, що він проживе з нею десять років.

Кирило йде вдень до відьми додому, запхавши за чобота якихось трав, щоб чорт не знав про що вони будуть розмовляти. Чорт вдень не може з'являтися поміж людей.

Одарка розповідає, як стала відьмою. Її матір кинув чоловік заради іншої, і та стала відьмою, щоб помститися. Матір приховувала від дочки, ким стала, але по селу після раптової смерті її коханого та жінки, до якої він пішов жити, почали ходити чутки, що матір Одарки відьма. Одного разу Одарка вирішила підглянути як матір варить зілля, і та посадила дочку на мітлу і вони полетіли на Лису Гору. Там Одарка і стала відьмою, і вперше зустрілася з чортом Трутиком.

Ввечері чорт з'явився в оселі Одарки і перетворивсь на коня, щоб вони швидко дісталися до пустельника. Одарка стала білою хортицею і бігла поруч з ними.

Доїхавши до пустельника, Кирило дістає від нього поради, як допомогти Одарці. Вона мусить прожити п'ять років у монастирі, а Кирило на цей же період їде на службу до Січі.

"...а ти їдь собі з [Б]огом у Січ. Побудь ще там п'ять літ на лицарській стажі та й вертайсь до мене. Як дасть бог, що вона спасеться, то я вас і повінчаю"

При прощанні пустельник дарує Кирилові хрестик, який перетворює чорта на вірного коня.

"Пустельник пішов у свою келію, виніс кипарисний хрестик і надів його на шию дідові. "Тепер, — каже, — він [чорт] у тебе, як наймит, як крепак: що звелиш, то й робитиме!"

Пять років Кирило зі своїм конем служили, Кирило відважно бився, а чорт у вигляді коня допомагав йому в цьому. Кирило став кошовим отаманом, і все думав, чи вимолила Одарка прощення. Через п'ять років Кирило повертається до пустельника та одружується з Одаркою, а чорта роздирає на шматки гайвороння.

"Доїхавши до тієї межі, що дальш на чорту їхать не можна, дід зліз та й каже: "Прощай, чорте, не поминай лихом; спасибі тобі за вірну службу!". Тільки дід договорив це слово, так кінь і перекинувся у птаха. Як же закрюкає гемонське гайвороння ... дід і не схаменувся ... як вони вже й пошарпали Трутика [чорта] на шматочки"

Кирило і Одарка жили разом щасливо, в них було двоє діточок. Кирилу було шкода чорта Трутика, якого заклjučувало гайворони (це інші чорти йому помстилися, за те що він допоміг врятувати душу Одарки).

Таку розповідь розповів дід-бандурист, якого з цікавістю слухав оповідач.